

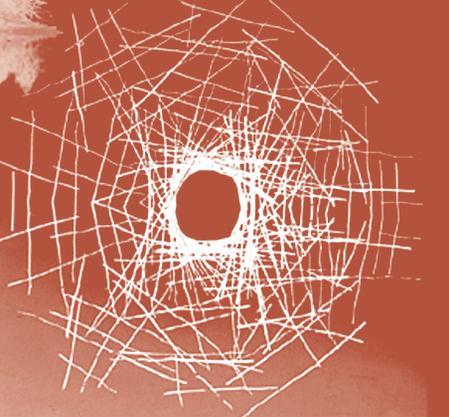
Επιστημονική Περιοδική Έκδοση για Θέματα Υγείας και Κοινωνικού Αποκλεισμού

Νοέμβριος, Δεκέμβριος, Ιανουάριος 2008-9, Τεύχος 10^ο

ΚΟΙΝΩΝΙΑ & ΨΥΧΙΚΗ ΥΓΕΙΑ

Θεματική Ενότητα
Κοινωνική Οικονομία

Χρήστες και επιζώντες της ψυχιατρικής στο διεθνές προσκήνιο. Ένας απολογισμός *

Peter Lehmann **

Το τελευταίο συνέδριο του Ευρωπαϊκού και του Παγκόσμιου Δικτύου Χρηστών και Επιζώντων της Ψυχιατρικής έγινε στη Δανία πριν από 4 χρόνια. Σε αυτό ακριβώς αναφέρονται η Hannelore Klafki και η Vicky Pullen στο άρθρο τους με τίτλο «Παγκόσμια δικτύωση της δουλειάς μας για τα ανθρώπινα δικαιώματα και την ανθρώπινη αξιοπρέπεια», που είναι δημοσιευμένο στο BPE-Mitgliederrundbrief 3/2004 και στο Soziale Psychiatrie 4/2004. Πολλά ενδιαφέροντα πράγματα έγιναν από τότε για τους χρήστες και επιζώντες της ψυχιατρικής που προσανατολίζονται τόσο στο δικαίωμα του αυτοπροσδιορισμού τους όσο και στους υποστηρικτές τους. Το γεγονός, όμως, αυτό δεν γίνεται δεόντως αντιληπτό και δεν χρησιμοποιείται ούτε από τον χώρο της γερμανικής αυτοβοήθειας ούτε και από τη μεταρρυθμιστική ψυχιατρική. Η παρούσα ανασκόπηση έρχεται να καλύψει αυτή την ανάγκη. Δεν έχει την πρόθεση να καλύψει όλο το εύρος των δραστηριοτήτων, ενώ σε ορισμένες θα γίνει μία απλή αναφορά. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί σε τέσσερις ομάδες άμεσα ενδιαφερομένων που κινούνται στην ευρωπαϊκή σκηνή. Μία πέμπτη ομάδα απλά αξιώνει να εκπροσωπή τους επιζώντες.

Ευρωπαϊκό δίκτυο χρηστών και επιζώντων της ψυχιατρικής (ENUSP)

Το 1991, οι εκπρόσωποι ανεξάρτητων ομάδων χρηστών και επιζώντων της ψυχιατρικής ιδρύουν την ENUSP,¹ έναν κοινωφελή σύνδεσμο που αποτελείται από οργανώσεις-μέλη. Κεντρικό έργο του δικτύου αυτού είναι να ασκεί επιρροή στις αποφάσεις που λαμβάνονται στην ψυχιατρική σε ευρωπαϊκό επίπεδο και να φροντίζουν για τη βελτίωση των δικαιωμάτων και των συνθηκών περίθαλψης και ζωής των χρηστών και επιζώντων της ψυχιατρικής.

Το δίκτυο προάγει την παγκόσμια ανταλλαγή εμπειριών μεταξύ χρηστών και επιζώντων της ψυχιατρικής και ασχολείται με κοινωνικές υποθέσεις όπως το δικαίωμα στην κατοικία, στην εργασία και στο εισόδημα. Προάγει τα ανθρώπινα δικαιώματα ανεξάρτητα από τις ψυχιατρικές διαγνώσεις, το δικαίωμα στη θεραπεία χωρίς χρήση φαρμάκων, τη νομική εξασφάλιση για την εκ των προτέρων ρύθμιση των διαφόρων ζητημάτων σε περίπτωση ψυχιατρικοποίησης. Ασχολείται με την ποιότητα της ψυχιατρικής μεταχείρισης (μεταξύ άλλων με τον τρόπο δράσης και τις επιπτώσεις των ψυχοφαρμάκων και των ηλε-

* Το κείμενο αποτελεί επεξεργασμένη μορφή άρθρου που δημοσιεύθηκε στο *Psychosoziale Umschau*, 23 JG. (2008), NR.4. Εκφράζει τις προσωπικές απόψεις του συγγραφέα και όχι την άποψη του Προεδρίου της ENUSP. Ο ίδιος αναφέρει ότι μερικά μέλη θεωρούν τον τόνο αρνητικό, και ορισμένοι δεν θεωρούν τη GAMIAN απειλή και ότι η Mental Health Europe θα πρέπει να τους ενσωματώνει όλους. Μετάφραση: Ελένη Σπανού.

** Εκδότης και συγγραφέας στο Βερολίνο. Από το 1994 μέχρι το 2004 ήταν μέλος του συμβουλίου της BPE. Από το 1997 έως το 1999, αντιπρόσωπος της γερμανικής οργάνωσης-«ομπρέλα» όλων των μη κυβερνητικών ψυχοκοινωνικών οργανώσεων. Μέλος του προεδρίου της MHE. Ιδρυτικό μέλος της ENUSP, EPF και EDMMH. Μέλος του συμβουλίου εκπροσώπων της ENUSP. Μέλος της MFI και της INTAR. Αντιπρόσωπος της MFI, της ENUSP και της BPE. Το 2007 ήταν στην οργανωτική επιτροπή του συνεδρίου της WPA που έγινε στη Δρέσδη. Επικοινωνία: www.peter-lehmann.de.

1. www.enusp.org.

κτροσόκ) και προάγει τις εναλλακτικές στην ψυχιατρική πρακτικές.

Η ENUSP συμβουλεύει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας και συνεργάζεται με διάφορες διεθνείς οργανώσεις, όπως το Ευρωπαϊκό φορομ για την αναπηρία, το οποίο αντιμάχεται όλων των ειδών τις διακρίσεις με κεντρικό του σύνθημα «τίποτα για εμάς χωρίς εμάς». Ιδιαίτερη προσοχή δίνεται σε παράνομες εισαγωγές σε ιδρύματα και ιδιαίτερα σε διακρίσεις απέναντι σε μειονότητες.

Στο δίκτυο υπάρχει χώρος για οργανώσεις που εντάσσονται στην μεταρρυθμιστική ψυχιατρική, καθώς και για αυτές που είναι προσανατολισμένες περισσότερο στην αντιψυχιατρική· είναι ένα μοντέλο ανοχής και δημοκρατίας. Τη στιγμή που γράφτηκε το άρθρο (Νοέμβριος 2008), το δίκτυο αριθμούσε περίπου 46 εθνικές, 12 περιφερειακές, 21 τοπικές και 5 ανεξάρτητες οργανώσεις-μέλη σε 39 Ευρωπαϊκές χώρες (βλέπε οργανόγραμμα). Ακόμα και η ΒΡΕ είναι μέλος.

Η ENUSP χωρίς τα χρήματα των φαρμακευτικών

Για να διασφαλίσει η ENUSP την ανεξαρτησία της, τα μέλη της συμφώνησαν εδώ και χρόνια πως η οργάνωση δεν επιτρέπεται να παίρνει κανενός είδους χρηματοδότηση από φαρμακευτικές εταιρείες. Η ENUSP υπέγραψε, το 2001, το έγγραφο θέσεων της Ευρωπαϊκής Συμμαχίας Δημόσιας Υγείας για την ανεξαρτησία των οργανώσεων των ασθενών.

Για να αποδυναμώσουν τις συγκρούσεις συμφερόντων οι οργανώσεις που χρηματοδοτούνται από φαρμακευτικές εταιρείες οφείλουν, μεταξύ άλλων, να θέσουν ένα ανώτατο όριο στο επιτρεπόμενο ποσό χρηματοδότησης από τις βιομηχανίες, σε σχέση με τα γενικά έσοδα. Θα πρέπει επίσης να διευκρινήσουν τον ρόλο του χορηγού στα προγράμματα που χρηματοδοτεί, αλλιώς και να δίνουν πληροφορίες για την οργάνωση γενικά.²

Συναίνεση με την ENUSP;

Η ENUSP, ως ανεξάρτητη οργάνωση, η οποία είναι αποκλειστικά προσανατολισμένη στα συμφέροντα των χρηστών και επιζώντων της ψυχιατρικής, κριτικάρεται όλο και πιο συχνά από τους φίλους της βιολογικής ψυχιατρικής για ακραίες θέσεις. Για παράδειγμα, τον Απρίλιο του 1999, πήρα μέρος (Peter Lehmann) σε ένα συνέδριο στις Βρυξέλλες με θέμα εξισορροπημένη προαγωγή της ψυχικής υγείας και της ψυχιατρικής φροντίδας. Η διοργάνωση ήταν της Παγκόσμιας Οργάνωσης Υγείας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ήμουν προσκεκλημένος ως εκπρόσωπος της ENUSP, μαζί με περίπου 70 κυβερνητικούς επισήμους, εργαζόμενους στον τομέα της ψυχιατρικής και άλλους εκπροσώπους του ψυχοκοινωνικού τομέα και μου ζητήθηκε να παρουσιάσω τις θέσεις της ENUSP. Ζήτησα την υποστήριξη της αυτοβοήθειας και των μη-ιατρικών προσεγγίσεων, την ενεργή εμπλοκή των άμεσα ενδιαφερομένων στις αποφάσεις που αφορούν στις πολιτικές για την ψυχιατρική (με το σκεπτικό της ενδυνάμωσης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων) και να δοθεί έμφαση στην ελευθερία επιλογής από τις προσφερόμενες θεραπείες. Η πρώτη αντίδραση ήταν να θεωρηθώ αμέσως ριζοσπαστικός υποστηρικτής της αντιψυχιατρικής. Ούτε ένας ψυχίατρος ή εκπρόσωπος των οργανώσεων των συγγενών (οι οποίες χρηματοδοτούνται από τις φαρμακευτικές εταιρείες) δεν υποστήριξε τις θέσεις της ENUSP. Μόνο έπειτα από την παρέμβαση του προέδρου του συνεδρίου και εκπροσώπου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, του Alexandre Berlin, ο οποίος δεν βρήκε παράξενες τις προτάσεις μου, συμπεριλήφθηκαν στο συναινετικό κείμενο.

Έρευνα σε συνεργασία με την ENUSP από την πλευρά/οπτική των χρηστών και επιζώντων της ψυχιατρικής.

Πρόσφατα προσκλήθηκε η ENUSP να συμμετάσχει σε διάφορα ευρωπαϊκά προγράμματα. Οι

2. Για περισσότερες πληροφορίες: www.enusp.org/documents/epha-participation.

περισσότερες από αυτές τις προτάσεις δεν απο-
τελούν κάποια σοβαρή συνεργασία· δείχνουν πε-
ρισσότερο πόσο ελκυστικό έχει γίνει το να ακούσ
τη γνώμη/φωνή του ευρωπαϊού χρήστη/επιζών-
τα μαζί με τις υπόλοιπες ερευνητικές προτάσεις.
Το συμβούλιο της ENUSP αρνείται να αναλάβει
επιπόλαιους ρόλους και συνεργασίες της τελει-
ταίας στιγμής σε προτάσεις, οι οποίες δεν είναι
στην πραγματικότητα ανοιχτές σε αλληλαγές των
ερευνητικών τους σχεδίων. Εξαίρεση αποτελεί το
πρόγραμμα «VALUE+» το οποίο συντονίζεται από
το Ευρωπαϊκό Φόρουμ Ασθενών (EPF), ιδρυτικό
μέλος του οποίου είναι η ENUSP. Η ENUSP συ-
νέβαλλε στην ανάπτυξη της ερευνητικής πρότα-
σης η οποία και θα χρηματοδοτηθεί μέχρι το
2010. Ως μία από τις συνεργαζόμενες οργανώ-
σεις, η ENUSP διερευνά το μέγεθος και το όφε-
λος της συμμετοχής των ασθενών σε διάφορα ευ-
ρωπαϊκά δημόσια προγράμματα υγείας, όπως επί-
σης την αναγκαιότητα και χρησιμότητα της εμπ-
λοκής των άμεσα ενδιαφερομένων σε όλους
τους τομείς του ψυχοκοινωνικού τομέα.³

Η ENUSP έχει συμβουλευτικό ρόλο σε ένα
ακόμα ευρωπαϊκό ερευνητικό πρόγραμμα, το
«ITHACA», για τα ανθρώπινα δικαιώματα και την
υγεία των τροφίμων σε ψυχιατρεία και ιδρύμα-
τα κοινωνικής φροντίδας σε 16 Ευρωπαϊκές χώ-
ρες. Το ITHACA θα εξετάσει 6 ιδρύματα σε κάθε
χώρα, έχοντας ως εργαλείο την Ευρωπαϊκή Σύμ-
βαση για τα δικαιώματα των ανθρώπων με ανα-
πηρίες. Ένα μέλος του συμβουλίου της ENUSP
είναι υπεύθυνο για τη συμβουλευτική των υπη-
ρεσιών για τους χρήστες και τους επιζώντες της
ψυχιατρικής σε όλα τα πεδία του ITHACA κατα
τη διαδικασία της ανάπτυξής του. Το πρόγραμ-
μα ITHACA θα τελειώσει το 2010.⁴

Παγκόσμια συμμαχία συνηγόρων-δικτύων (GAMIAN-EUROPE)

Μια εντελώς διαφορετική οργάνωση είναι η
GAMIAN-Europe.⁵ Η GAMIAN Ευρώπης συστήνε-

ται ως: «πανευρωπαϊκή οργάνωση, καθοδηγού-
μενη από ασθενείς-μέλη εθνικών οργανώσεων
όλης της Ευρώπης, η οποία βοηθάει ανθρώπους
που έχουν άμεση ή έμεση σχέση με την ψυχική
νόσο. Κινούμαστε βάσει των αρχών της Παγκό-
σμιας Οργάνωσης Υγείας στην Ευρώπη και κα-
λύπτουμε όλο το εύρος των ψυχικών νόσων. Κά-
ποιες εθνικές οργανώσεις επικεντρώνονται σε
συγκεκριμένες ασθένειες, ενώ άλλες λειτουρ-
γούν ως οργανώσεις-«ομπρέλα», καλύπτοντας
όλο το φάσμα της ψυχιατρικής στη χώρα τους». Κεντρικοί στόχοι της GAMIAN-Ευρώπης είναι
«...να βελτιώσουμε τη διαθεσιμότητα, προσβα-
σιμότητα και ποιότητα των θεραπειών για τις ψυ-
χιατρικές διαταραχές, [...] να εξαλείψουμε το
στίγμα, την προκατάληψη, την άγνοια και την
παραπληροφόρηση που περιβάλλουν την ψυχική
νόσο [...], να προάγουμε ένα θετικό μήνυμα, ότι
η ψυχική νόσος μπορεί να αντιμετωπιστεί απο-
τελεσματικά με ποικίλους τρόπους».

Η GAMIAN και τα χρήματα των φαρμακευτικών εταιρειών

Η χρηματοδότηση αυτής της οργάνωσης προ-
έρχεται σχεδόν ολοκληρωτικά από τη φαρμακο-
βιομηχανία. Για παράδειγμα, το 2007, το 88%
των εσόδων της (102.524€), προήλθαν από τις
εταιρείες GlaxoSmithKlin, EliLilly, Benelux, Or-
ganon και Pfizer Europe. Κι ενώ κάτι τέτοιο νο-
είται ως σκάνδαλο, όταν βιομηχανίες όπως για
παράδειγμα η Siemens χρηματοδοτούν οικονο-
μικούς αντιπάλους τους, στο πεδίο της ψυχια-
τρικής θεωρείται τιμητικό, όταν φαρμακοβιομη-
χανίες χρηματοδοτούν οργανώσεις ασθενών. Έχον-
τας την έδρα της στις Βρυξέλλες, η GAMIAN χρ-
σιμοποιεί τη «γεινιάσή» της με τη διοίκηση της
Ευρωπαϊκής Ένωσης, για να συμπεριλαμβάνεται
σε προγράμματα. Η πρόεδρος, Dolores Gauci, μια
κοινωνική λειτουργός από τη Μάλτα, δίνει έμ-
φαση στη συνεργασία τους με την Ευρωπαϊκή
ομοσπονδία φαρμακευτικών βιομηχανιών και

3. www.eu-patient.eu/projects/valueplus/index.php.

4. www.ithaca-study.eu.

5. www.gamian.eu.

ενώσεων. Το πόσο στενά συνεργάζεται η GAMIAN με τις φαρμακοβιομηχανίες, μπορεί να το διαπιστώσει κανείς στη σελίδα της στο Διαδίκτυο.⁶ Εκεί μπορείτε και εσείς να διαπιστώσετε ορισμένους τρόπους για το πώς οι οργανώσεις της Ευρωπαϊκής ένωσης επηρεάζονται από τη GAMIAN και τις φαρμακοβιομηχανίες.

Mind Freedom International (MFI)

Η Mind Freedom International⁷ είναι ένας Συνασπισμός από ανάμεικτες οργανώσεις που ενεργοποιείται στην υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων καθώς και στον τομέα των εναλλακτικών πρακτικών στην ψυχιατρική. Τα προηγούμενα χρόνια, η MFI επικέντρωσε τις δραστηριότητές της στον αγγλόφωνο χώρο. Τα πιο γνωστά μέλη της είναι η Judi Chamberlin, η πιο γνωστή φυσιογνωμία του κινήματος αυτοβοήθειας, ο David Oaks⁸ και ο Loren Mosher, ο πατέρας του κινήματος της «Σωτηρίας» ο οποίος πέθανε το 2004. Παγκοσμίως η MFI τυγχάνει τεράστιας αναγνώρισης. Όλα αυτά τα χρόνια εκπρόσωποι της οργάνωσης είναι διαπιστευμένοι στα Ενωμένα Έθνη και η MFI ως μη κυβερνητική οργάνωση έχει το στάτους του επίσημου συμβούλου. Στην Ευρώπη, η MFI έχει συνεργάτες και οργανώσεις χορηγών στην Ιρλανδία, τη Μεγάλη Βρετανία, τη Γαλλία, τη Γερμανία και τη Νορβηγία. Τελευταία η MFI επιχειρεί να ενδυναμώσει την παρουσία της στη Γερμανία.⁹

Παγκόσμιο δίκτυο χρηστών και επιζώντων της ψυχιατρικής (WNUSP)

Η WNUSP είναι μια διεθνής οργάνωση χρηστών και επιζώντων της ψυχιατρικής, η οποία παλεύει για τα ανθρώπινα δικαιώματα, προωθεί το κίνημα των χρηστών και επιζώντων της ψυχιατρικής παγκοσμίως και δικτυώνει οργανώσεις

και άτομα σε όλο τον κόσμο.¹⁰ Η WNUSP έχει αναλάβει την προεργασία της ευρωπαϊκής σύμβασης για τα δικαιώματα των ανθρώπων με αναπηρίες και είναι, όπως η MFI από τις πιο αναγνωρισμένες μη κυβερνητικές οργανώσεις. Η ENUSP είναι μέλος της WNUSP. Στο προεδρείο της WNUSP την Ευρώπη εκπροσωπούν η Iris Holling και ο Karl Bach Jensen. Από τα μέλη του προεδρίου της ENUSP ο Gabor Gombos είναι εκλεγμένο μέλος του προεδρίου της WNUSP.

Mental Health Europe (MHE)

Η Mental Health Europe είναι η ευρωπαϊκή οργάνωση-ομπρέλα όλων των μη κυβερνητικών ψυχοκοινωνικών οργάνωσεων, η οποία σύμφωνα με την αυτοπαρουσίασή της «εκπροσωπεί ενώσεις, οργανώσεις και άτομα, τα οποία είναι ενεργά στον ψυχοκοινωνικό τομέα, στην Ευρώπη –περιλαμβάνονται άτομα με ψυχιατρική εμπειρία, επίτιμους και επαγγελματίες διαφόρων ειδικοτήτων».

Όσον αφορά τους στόχους της, η MHE θεωρεί βασικούς «την προώθηση της καλής ψυχικής υγείας και ευμάρειας, την πρόληψη ψυχικών διαταραχών, τη βελτίωση της παροχής φροντίδας, τη συνηγορία για την κοινωνική ενσωμάτωση και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των χρηστών ψυχοκοινωνικών υπηρεσιών, των συγγενών τους και των ανθρώπων που τους φροντίζουν».

Από τότε που ιδρύθηκε η ENUSP, υπήρχε μία γόνιμη συνεργασία μεταξύ της ENUSP και της MHE. Τα τελευταία χρόνια, όμως, αυτή η συνεργασία έφθινε. Στη GAMIAN –μαζί με την Ευρωπαϊκή Ένωση Οικογενειών (EUFAMI: European Federation of Associations of Families of people with mental illness, η οποία χρηματοδοτείται από την Astra Zeneca, Eli Lilly & Co., τη Janssen Pharmaceutica και την Pfizer Inc.), την Παγκόσμια Ομοσπονδία για την Ψυχική ασθένεια

6. www.gamian.eu/israel08/board_report.doc.

7. www.mindfreedom.org.

8. βλ έπε PSU 1/2001 και www.enusp.org/dresden.htm

9. Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να επικοινωνήσουν μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στη διεύθυνση germany@mindfreedom.org.

10. www.wnusp.net.

(WFMH) και την Παγκόσμια Αδερφότητα για τη Σχιζοφρένεια και Συγγενείς Διαταραχές (WFSAD: World Fellowship for Schizophrenia and Allied Disorders)– πίστεψε η ΜΗΕ πως βρήκε έναν συνεργάτη, ώστε, όπως αναφέρει η γραμματεία της ΜΗΕ, «να βρεθούν στρατηγικές για τη δημιουργία μιας παγκόσμιας ενιαίας φωνής με σκοπό την προαγωγή της ψυχικής υγείας, των ψυχιατρικών υπηρεσιών και της Συνηγορίας.¹¹ Το αν αυτή η «παγκόσμια φωνή» θα πεί τίποτα για την οικονομική της εξάρτηση από τις φαρμακευτικές εταιρίες, για τη μείωση του προσδόκιμου ζωής κατά τρεις δεκαετίες περίπου εξαιτίας της συνεχούς χρήσης νευροληπτικών, για το βάρος των αποδείξεων ότι οι θεραπείες προκαλούν βλάβες, για τη δημιουργία ενός αρχείου καταγραφής των αυτοκτονιών, για τις απαραίτητες πλέον μη ψυχιατρικές εναλλακτικές πρακτικές. Ως αποτέλεσμα της δήλωσής τους ότι εκπροσωπούν «άμεσα ενδιαφερόμενους» εισέρρευσαν πόροι της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα ταμεία της ΜΗΕ, με τα οποία χρηματοδοτήθηκαν ένα γραφείο στις Βρυξέλλες και συνέδρια. Ουσιαστικά, αυτά τα χρήματα είχαν προβλεφθεί για την υποστήριξη των ενώσεων των άμεσα ενδιαφερομένων που χρειάζονταν επειγόντως για την καμπάνια τους κατά των διακρίσεων. Για να καταφέρει κανείς να εισπράξει χρήματα από την Ευρωπαϊκή Ένωση, τα οποία προορίζονται για τον τομέα της εξάλειψης των διακρίσεων, θα πρέπει να εμφανίζεται στην πρόταση που υποβάλλει, ως εκπρόσωπος των χρηστών και επιστώντων. Οι χρήστες και επιστώντες της ψυχιατρικής δεν εκπροσωπούνται παρ' όλη αυτά στα όργανα λήψης αποφάσεων της ΜΗΕ.

Δράσεις και εκδηλώσεις στην Ευρώπη

Υπάρχουν πολλά που συμβαίνουν στην Ευρώπη, όπως φαίνεται στις επόμενες γραμμές. Είναι βοηθητικό να λάβουμε υπόψη μας τα αποτελέσματα των διεθνών αλληλ και των εθνικών δράσεων/προγραμμάτων, να ανταλλάξουμε ιδέες και να κερδίσουμε από αυτό.

Ευρωπαϊκή μελέτη κατά των διακρίσεων

Ένα ακόμα παράδειγμα για τη συμβολή της ENUSP είναι η μελέτη για τις «διακρίσεις που αντιμετωπίζουν παθόντες της ψυχιατρικής στον τομέα της υγείας», η οποία διεξήχθη από το 2001 μέχρι το 2005 για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Ενεπλάκησαν οργανώσεις χρηστών και επιστώντων της ψυχιατρικής, οργανώσεις εργαζομένων σε ψυχιατρικές δομές, συγγενείς ψυχιατρικών ασθενών από πολλές χώρες όπως επίσης ένα Βελγικό ερευνητικό κέντρο, η ΜΗΕ και η ENUSP.

Τα αποτελέσματα της έρευνας απέδειξαν πως σε όλη την Ευρώπη άνθρωποι που αντιμετωπίζουν προβλήματα ψυχικής υγείας υπόκεινται συστηματικά σε διακρίσεις στις ιατρικές πράξεις όλων των υπηρεσιών, των νοσοκομείων, των επειγόντων περιστατικών, σε ψυχιατρικούς χώρους και ότι τους συμπεριφέρονται χειρότερα από τους συνηθισμένους ασθενείς.

Άνθρωποι με ψυχιατρικές διαγνώσεις βιώνουν τις διακρίσεις με διάφορους τρόπους: εκθροικότητα, αμφισβήτηση προβλημάτων, στέρηση ιατρικής βοήθειας, βία κ.λπ.· τα παράπονα αγνοούνται ως μέρος της παθολογίας, το δικαίωμα πρόσβασης στο φάκελο θεραπείας απορρίπτεται, οι ασθενείς απειλούνται με χωρισμό, αναγκαστική θεραπεία ή με αύξηση της δόσης του ψυχιατρικού τους φαρμάκου εάν δεν αποδεχτούν την θεραπεία που τους προτείνεται. Με σκοπό να αποκτήσουν τα άτομα με προβλήματα ψυχικής υγείας πρόσβαση στα πλήρη δικαιώματα των πολιτών, οι οργανώσεις τους θα πρέπει να εμπλέκονται στη διαδικασία λήψης αποφάσεων σε όλα τα επίπεδα. Σχεδιάστηκε ένα πόστερ κατά των διακρίσεων, με διευθύνσεις για παράπονα και οργανωμένη αυτοβοήθεια, όπως επίσης και αιτήματα για τους πολιτικούς, τη Διοίκηση και την Ψυχιατρική¹²:

- Υποστήριξη της οργάνωσης των άμεσα ενδιαφερομένων και της –διεθνούς– επικοινωνίας τους.

11. www.enusp.org/harassment.

12. www.enusp.org/dresden/ddec.pdf.

- Δωρεάν προγράμματα εκπαίδευσης για τους χρήστες και τους επιζώντες της ψυχιατρικής, ώστε να μπορούν να προστατεύουν τους εαυτούς τους από τις διακρίσεις.
- Υποστήριξη των πρωτοβουλιών peer coaching (όμοιοι βοηθούν ομοίους), των τοπικών κέντρων αυτοβοήθειας και των χώρων συναντήσεων.
- Τη συμμετοχή σε κάθε είδους εκπαιδευτικά προγράμματα και επίπεδα εκπαίδευσης των επιζώντων και χρηστών ως εκπαιδευτών, καθώς και τη συμμετοχή τους σε όργανα επιλογής και διορισμών.
- Ισονομία στην κατεύθυνση στην προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της σωματικής ακεραιότητας, της αυτοδιάθεσης, της ιδιωτικότητας, του δικαιώματος στην εκ των προτέρων νομική προστασία, της εισαγωγής ενός δελητίου αυτοκτονιών με την επισήμανση των ψυχοφαρμάκων που συνταγογραφήθηκαν, των ηλεκτροσόκ, των καθηλώσεων που προηγήθηκαν, άλλων μορφών βίας, προσβολών και διακρίσεων.
- Συμβούλια προσφυγών και παραπόνων με δυνατότητες εφαρμογής μέτρων.
- Αποτελεσματική εκπροσώπηση των χρηστών και επιζώντων της ψυχιατρικής ή των εργαζόμενων χρηστών/επιζώντων σε κέντρα κρίσης και συμβουλευτικής, στις δημόσιες παρεμβάσεις, σε ερευνητικά προγράμματα και συνέδρια.

Το Συνέδριο της WPA στη Δρέσδη το 2007

Για πρώτη φορά, υπήρξε μια σύσταση για μια αποτελεσματική συμμετοχή (συνυπολογισμός) των χρηστών και επιζώντων της ψυχιατρικής στο

συνέδριο «καταναγκαστική θεραπεία στην ψυχιατρική: μια περιεκτική μελέτη», το οποίο οργανώθηκε από την Παγκοσμια Ψυχιατρική Ένωση (WPA) τον Ιούνιο του 2007 στη Δρέσδη. Συμφωνήθηκε με τον πρόεδρο της οργανωτικής επιτροπής της WPA, Thomas Kallert, ότι κάποιες κεντρικές διαλέξεις θα γίνονταν από χρήστες και επιζώντες της ψυχιατρικής. Συμπεριλήφθηκαν στην οργανωτική επιτροπή, και καλύφθηκαν τα έξοδα των συμποσίων που οργανώθηκαν από τους χρήστες/επιζώντες. Οι χρήστες και επιζώντες της ψυχιατρικής πήραν μέρος και στη συνέντευξη τύπου. Πλήρωσαν μειωμένη είσοδο και οργάνωσαν δωρεάν τραπεζάκια ενημέρωσης.

Η «Διακήρυξη της Δρέσδης ενάντια στην καταναγκαστική ψυχιατρική θεραπεία»,¹³ μια έκκληση των ENUSP, WNUSP, MFI, και τη BPE (γερμανική ομοσπονδιακή οργάνωση χρηστών και επιζώντων της ψυχιατρικής για την αποκήρυξη της αναγκαστικής θεραπείας), διανεμήθηκε με το πρόγραμμα του συνεδρίου. Εκτός από τη Judi Chamberlin, τη Dorothea Buck,¹⁴ η επίτιμη πρόεδρος της BPE, έβγαλε έναν πολύκροτο λόγο με τίτλο «εβδομήντα χρόνια εξαναγκασμού στα γερμανικά ψυχιατρικά ιδρύματα, βιωμένα και συμβιωμένα». Ο λόγος αυτός τραβήχτηκε σε βίντεο, μεταφράστηκε στα αγγλικά από την Vicky Pullen, και ο Reihard Wolke από την BPE έφτιαξε από το βίντεο ένα DVD. Τον λόγο της, άηλα και το μήνυμά της (να πάρουμε το περιεχόμενο των ψυχώσεων στα σοβαρά, να ακούσουμε τους ασθενείς, αλλά και να τους μιλήσουμε) μπορεί να το βρεί κανείς στο ίντερνετ.¹⁵ Η Dorothea Buck, πίστευε όλο τον προηγούμενο καιρό, ότι οι δυσκολίες που της προκαλούσε η ηλικία της, δεν θα της επέτρεπαν να ταξιδέψει στη Δρέσδη. Από την άηλη όμως δεν ήθελε να αφήσει αυτή την ευκαιρία· ήθελε να υπερβικήσει τις δυσκολίες της γλώσσας και να παρουσιάσει στη διεθνή επιτροπή των ψυχιάτρων τη δουλειά της. Λίγο πριν από την έναρξη του συνεδρίου, δεν μπορούσε πλέον να αντισταθεί, πήγε στη Δρέσδη για να παρακολουθήσει την

13. www.dorothea-buck.de.

14. www.enusp.org/dresden.htm.

15. www.enusp.org/dresden.htm.

προβολή του λόγου της και κατόπιν να συντονίσει τη συζήτηση. Τον λόγο της (στα αγγλικά και στα γερμανικά), μπορεί να τον κατεβάσει κανείς από το internet, όπως επίσης και την πολύκροτη απάντηση του προέδρου της WPA Juan Mezzich.¹⁶ Αυτός (ο πρόεδρος), έγραψε τον Οκτώβριο του 2007 στο περιοδικό World Psychiatry, ότι ο λόγος της Dorothea Buck, είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία μιας προστατευμένης συνάντησης από την Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας (WHO), με τέσσερεις εκπροσώπους από την ENUSP και την MFI, στην οποία δημιουργήθηκαν οι συνθήκες για ένα διάλογο διάρκειας σε συνέδρια και αλληλές συνθήκες. Ο εκπρόσωπος της WPA διέκοψε χωρίς φασαρία τη συνεδρίαση, για να ακούσει προσεκτικά και κατόπιν να χαιρετίσει τον λόγο και το μήνυμά της (λαμβάνοντας υπόψη το περιεχόμενο της ψύχωσης, να ακούει τους χρήστες και επισζώντες της ψυχιατρικής και να μιλάει μαζί τους!). Ο Juan Mezzich στο άρθρο του «η διαλογική βάση του επαγγέλματός μας: ψυχιατρική μαζί με το άτομο» αναφέρει: «Βασισόμενη στην προσωπική της εμπειρία, κριτικάρει μια ψυχιατρική, η οποία παραμελεί την επαφή με τους ασθενείς και εμποδίζει την αλληλαγή προς ένα παραδειγμα το οποίο θα βασίζεται στην εμπειρία των ασθενων. Ο πρόεδρος της WPA, αμέσως μετά την ομιλία, ευχαρίστησε την κυρία Buck για τη σαφή και συγκινητική τοποθέτηση. Κατά τη διάρκεια του συνεδρίου, οι ομιλητές και εκπρόσωποι της WPA, το Ευρωπαϊκό συμβούλιο, οι οργανώσεις των ασθενών, οι εκπρόσωποι των ΜΜΕ και όλοι οι ακροατές, είχαν μια ζωντανή ανταλλαγή ερωτήσεων, απαντήσεων και σχολίων. Συζητήθηκαν θέματα τα οποία βασίστηκαν στην παγκόσμια εμπειρία των ανθρώπων με ψυχιατρική εμπειρία, όπως επίσης στο προφίλι των διαφόρων οργανώσεών τους, καθώς και μελλοντικές δυνατότητες για τη σύσταση διαλόγου της Δρέσδης και για τη συμμετοχή των χρηστών και επισζώντων της ψυχιατρικής στις δραστηριότητες της WPA και των διαφόρων εθνικών οργανώσεων. Μια νεο-συστηθείσα συμπεριφορά μεταξύ γιατρών και ασθενών και η ανάπτυξη ενός διαλόγου με τους ασθενείς

και τους συγγένεις (όπως γίνεται στον Τριάλογο), ο οποίος σέβεται τις διαφορετικές οπτικές που υπάρχουν, είναι ένα γεγονός πολύ σημαντικό.

Φυσικά, η πορεία από την αναγνώριση μέχρι τον διάλογο είναι μακριά, κι ακόμη μακρύτερη όσον αφορά μια πραγματική αλληλαγή στην ψυχοκοινωνική πράξη, η οποία να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των χρηστών και επισζώντων της ψυχιατρικής. Το ένα ζήτημα είναι να τεθεί σωστά το θέμα προς τα έξω, σε πολιτικό επίπεδο και κατόπιν να υπάρχει απόσταση από τις θέσεις εξουσίας και από το οικονομικό κέρδος. Ψυχίατροι όπως ο Juan Mezzich ή ο Thomas Kallert θέλουν να συμμετάσχουν. Τι συμβαίνει όμως με την πλειοψηφία των συναδέλφων και συναδελφισσών τους; Πέρα από αυτά, υπάρχουν παντού παράγοντες διάσπασης. Έτσι και στη Δρέσδη, υπήρξε προσπάθεια δυσφήμισης και συκοφαντίας από μια μικρή ομάδα ριζοσπαστών επισζώντων της ψυχιατρικής, οι οποίοι υποστήριξαν πως, όσοι συμμετείχαν στο συνέδριο της WPA και μίλησαν κατά της αναγκαστικής θεραπείας, έχουν λειτουργήσει ως συνεργάτες των βασανιστών. Ο συγγραφέας Robert Whitaker (Mad in America) και ο David Oaks, οι οποίοι στο συμπόσιο που οργανώθηκε από τους χρήστες και επισζώντες της ψυχιατρικής, με τίτλο «Αποκλεισμένοι μέσω της βιολογικής ψυχιατρικής. Τι είναι αυτό που πραγματικά θέλουν οι χρήστες και επισζώντες της ψυχιατρικής», συνηγορούσαν υπέρ των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των εναλλακτικών πρακτικών. Παράλληλα, ήταν προσκεκλημένοι από το προεδρείο της BPA και στην παράλληλη εκδήλωση και απορούσαν, γιατί έπρεπε να απολογηθούν για την παρουσία τους στο συνέδριο απέναντι σε ένα τμήμα του προεδρείου της BPE. Έτσι είναι λογικό που το συμβούλιο της BPE αρνείται μέχρι και σήμερα να αποστασιοποιηθεί από την κατηγορία της συνεργασίας με βασανιστές γιατί είναι της «άποψης ότι δεν είναι αρμόδιοι». Παράξενη όμως ήταν η εισήγηση του ψυχιάτρου Norman Sartorius, μεταξύ άλλων πρώην προέδρου της WPA και διευθυντή του τμήματος ψυχιατρικής της Παγκόσμιας Ορ-

16. www.enusp.org/documents/trialog.

γάνωσης Υγείας (WHO). Στο κλείσιμο του συνεδρίου, παραπονέθηκε για την κριτική στάση των οργανώσεων χρηστών και επιζώντων της ψυχιατρικής και προέτρεψε τη συμμετοχή οργανώσεων από ευχαριστημένους ασθενείς. Η Dolores Gauci, πρόεδρος της GAMIAN-Europe, συμμετείχε στο συμπόσιο του Sartorius «ο μακρύς δρόμος: μια ασθενοκεντρική συζήτηση γύρω από τη χρόνια διαχείριση της ψυχικής υγείας», στο συνέδριο της WPA, στις 23 Σεπτεμβρίου του 2008 στην Πράγα. Χορηγός ήταν η φαρμακευτική εταιρεία Pfizer Inc. η οποία διαφήμιζε στο συμπόσιο το νευροληπτικό Zeldox (Ziprasidon). Οι απαντήσεις στα ερωτήματα «πόσο υψηλός ήταν ο προϋπολογισμός της Pfizer γι' αυτό το συμπόσιο», και «πόσα χρήματα θα πάρουν ο κύριος Sartorius και η κυρία Gauci για τη συμμετοχή τους», τα οποία έθεσε ο συγγραφέας του άρθρου στο συμπόσιο, παραμένουν έως και σήμερα αναπάντητα.

Η σύμβαση της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα δικαιώματα των ανθρώπων με αναπηρίες

Στις 13 Δεκεμβρίου του 2006, η γενική συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών, υιοθέτησε τη σύμβαση της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα δικαιώματα των ανθρώπων με αναπηρίες. Βασικό κομμάτι αυτής της σύμβασης είναι το άρθρο 12, το οποίο αναγνωρίζει τη νομική ικανότητα/τα νομικά δικαιώματα των ανθρώπων: «Άνθρωποι, με δυσκολίες σε όλα τα επίπεδα της ζωής τους, έχουν τα ίδια νόμιμα δικαιώματα με τους υπόλοιπους ανθρώπους και δεν θα πρέπει να εμποδίζονται από τις δυσκολίες αυτές, στο να ασκούν κάθε νόμιμο δικαίωμά τους». Σύμφωνα με αυτή τη διάταξη, θα έπρεπε να απαγορευτεί κάθε είδος κηδεμονίας και να εξαλειφθεί η νομιμοποίηση των μεθόδων εξαναγκασμού. Κατά τη διάρκεια της προετοιμασίας, η σύμβαση συζητήθηκε πολύ από τα Ηνωμένα Έθνη. Καταρχήν, η πλειοψηφία επιθυμούσε να στερήσει τα νόμιμα δικαιώματα των ατόμων με βαριές ψυχοσωματικές αναπηρίες και μαθησιακές δυσκολίες. Ειπώθηκε ότι τέτοια άτομα είναι σαστισμένα και θα ήταν καλύτερο σε νομικές διαδικασίες να εκπροσω-

πούνται από έναν κηδεμόνα ως «τελευταίο μέσο». Αυτή η άποψη κατακρίθηκε από την κίνηση ατόμων με αναπηρίες, από τους χρήστες και επιζώντες της ψυχιατρικής. Για εβδομάδες συζητούσαν στη Νέα Υόρκη για τη σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών, το μέλος του συμβουλίου της ENUSP Gabor Gombos, η συμμετέχουσα επιτροπή της WNUSP, η οποία συνεργάστηκε στενά για τη δημιουργία της σύμβασης και η πρόεδρος της MFI Celia Brown, η οποία δέχτηκε έντονη κριτική, γιατί πήρε το μέρος των χρηστών και επιζώντων της ψυχιατρικής κατά τη διάρκεια της διαμόρφωσης της σύμβασης. Τελικά, η δυνατότητα άσκησης δικαιωμάτων αποτελεί θεμελιώδες στοιχείο της θέλησης κάθε ανθρώπου. Έγινε γνωστό, ότι υπάρχουν άνθρωποι, οι οποίοι έχουν δυσκολίες να αποτυπώσουν και να επικοινωνήσουν τις επιθυμίες τους, αλλά κατι τέτοιο δεν θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ως επιχείρημα ώστε να στερηθούν τα θεμελιώδη δικαιώματά τους. Ως εναλλακτική στην κηδεμονία, τη λήψη δηλαδή αποφάσεων από άλλους, το κίνημα των ανθρώπων με αναπηρίες πρότεινε να υπάρχουν φίλοι, συγγενείς ή εκπρόσωποι που θα βοηθούν τους ανθρώπους να διατυπώνουν τις αποφάσεις τους και να τις μοιράζονται/κοινοποιούν. Τον Ιανουάριο του 2006, αυτή η πρόταση παρουσιάστηκε σε ένα σεμινάριο στη Νέα Υόρκη, στις εγκαταστάσεις των Ηνωμένων Εθνών. Το σεμινάριο είχε θετική επίδραση, καθώς άλλαξε τη γνώμη της πλειοψηφίας των απεσταλμένων και στράφηκαν στη λήψη αποφάσεων με τη βοήθεια ως λύση, για την οριστική κατάργηση της κηδεμονίας. Κατά τη διάρκεια του σεμιναρίου παρουσιάστηκαν κάποια πρακτικά παραδείγματα υποστηριζόμενης λήψης αποφάσεων. Ένα από αυτά ήταν το παράδειγμα PO-Skane (Σουηδία), μια υπηρεσία ελεγχόμενη από τους χρήστες με προσωπικούς βοηθούς, η οποία αναπτύχθηκε κατά την περίοδο της ψυχιατρικής μεταρρύθμισης στη Σουηδία, το 1995. Εκπροσώπηθηκε από τον Maths Jespersen, τον προηγούμενο συντάκτη των δελητίων τύπου της ENUSP. Στις 3 Μαρτίου του 2008, η σύμβαση, η οποία περιλαμβάνει άτομα με ψυχιατρικά προβλήματα, τέθηκε σε λειτουργία, αφού πρώτα υπογράφηκε από τις κυβερνήσεις διαφόρων κρα-

τών. Η συζήτηση, η οποία «φούντωσε» για το εάν τα άτομα θα πρέπει πρώτα να θεωρηθούν ανάπηρα για να μπορούν να επικαλεστούν τη σύμβαση ή αρκεί η ψυχιατρική διάγνωση ισοδυναμεί με αναπηρία και έτσι μπορούν να την επικαλεστούν σε περίπτωση καταπάτησης των δικαιωμάτων τους, μας δείχνει ότι οι συμβάσεις βρίσκονται κοντά στο πεδίο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Ο τριάλογος στην Ευρώπη

Στο συνέδριο της Γερμανικής Εταιρείας Κοινωνικής Ψυχιατρικής (DGSP), το οποίο έγινε το 2007 στο Μόναχο, πήραν μέρος το μέλος του συμβουλίου της ENUSP Jan Verhaegen και ο συγγραφέας αυτού του άρθρου σε μια συνάντηση τριαλόγου η οποία συντονίστηκε από τον Jurgen Bombosch. Εκεί συζητήθηκαν πιθανές κοινές θέσεις με τους συγγενείς των χρηστών/επιζώντων της ψυχιατρικής και με εργαζόμενους σε ψυχιατρικές δομές. Έπειτα από επαναλαμβανόμενες για εβδομάδες συζητήσεις, τα συμβούλια της DGSP και της ENUSP εξέδωσαν το κείμενο «Τριάλογος και Αυτοοργάνωση –θέσεις και αιτήματα για μια κοινωνική ψυχιατρική στην Ευρώπη».¹⁷ Ανάμεσα σε άλλα αναφέρει πως μια κοινωνική ψυχιατρική μπορεί να γίνει εφικτή, μόνο όταν προστατευτούν τα δικαιώματα των χρηστών της ψυχιατρικής για τη σωματική τους ακεραιότητα και ατομική λήψη αποφάσεων, σύμφωνα με τη διάσκεψη για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες. Επίσης θα πρέπει να γίνονται σεβαστά τα ενδιαφέροντα (οι απόψεις των συγγενών τους), ο πυρήνας των ομάδων που εμπλέκονται στο ψυχιατρικό πλαίσιο, δηλαδή: οι χρήστες/επιζώντες της ψυχιατρικής, οι συγγενείς και οι επαγγελματίες· όλοι όσοι διαπραγματεύονται τα ίδια δικαιώματα με βάση τον νόμο και παρέχουν την ιδανική υποστήριξη/προστασία και επαρκείς πόρους (υλικούς) για να δημιουργηθούν ανεξάρτητες ομάδες αυτοβοήθειας για χρήστες και επιζώντες της ψυχιατρι-

κής. Αυτοί οι άνθρωποι θα πρέπει να προστατευθούν από την αναγκαστική θεραπεία· θα πρέπει να προαχθούν εναλλακτικές πέρα από την ψυχιατρική και οι χρήστες/επιζώντες και οι συγγενείς· θα πρέπει να αναγνωριστούν –με τη λογική του κινήματος της ανάρρωσης– ως ειδικοί, ανεξάρτητοι από τις φαρμακευτικές εταιρίες.

Παράλληλα, η δύναμη των μονόπλευρων ορισμών εξουσίας των ασχολούμενων με την ψυχιατρική, θα πρέπει να μεταφερθεί σε ένα δημοκρατικό πλαίσιο/κουλήτούρα, παρέχοντας τη δυνατότητα σε όλους να πάρουν τον λόγο και να έχουν τα ίδια δικαιώματα. Ακόμα και η Ευρωπαϊκή Δημοκρατική Κίνηση για την ψυχική υγεία (EDMMH) που δημιουργήθηκε τον Μάιο του 2008 στη Ρώμη, περιλαμβάνει συμμετέχοντες από διαφορετικές ομάδες. Η διεθνής ομοσπονδία, στην οποία ανήκουν ακόμα και οι εργαζόμενοι σε ψυχιατρικές δομές, είναι υπέρ της κατάργησης της ψυχιατρικής βίας και του ηλεκτροσόκ. Οι στόχοι ορίζονται ως εξής:

Η Ευρωπαϊκή αυτή κίνηση έχει επιστημονικό και κοινωνικό σκοπό. Προσανατολίζεται να δρα για τη νομική, κοινωνική ισονομία των χρηστών δομών ψυχικής υγείας και των ατόμων που αντιμετωπίζουν σωματικές ασθένειες όπως επίσης και να αντιδρά απέναντι στον αποκλεισμό, τον στιγματισμό και τις διακρίσεις απέναντι σε άτομα με ψυχιατρικές διαγνώσεις και τους συγγενείς τους. Αυτό πρακτικά σημαίνει την κατάργηση των ψυχιατρικών ιδρυμάτων, ανοιχτές πόρτες, κατάργηση μηχανικών και χημικών μέτρων εξαναγκασμού, όπως επίσης και την απαγόρευση μεθόδων όπως η ψυχοχειρουργική και το ηλεκτροσόκ. Ως πρόεδρος ψηφίστηκε ο Lorenzo Toresini, πρώην συνεργάτης του Ιταλού ψυχιάτρου Franco Basaglia που πέθανε το 1980. Το τι θα κάνει η νέα ομοσπονδία, στην ίδρυση της οποίας συμμετείχε η ENUSP, θα δείξει το μέλλον.¹⁸ Αυτό εξαρτάται βέβαια και από τον βαθμό επιρροής που θα έχουν οι χρήστες/επιζώντες της ψυχιατρικής από μέσα. Η πρωτοβουλία τους θα καθορίσει το τι μπορούν να επιτύχουν μέσα στην ομοσπονδία, αλλά και μαζί με αυτήν.

17. Για προτάσεις και επικοινωνία: www.enusp.org/documents/edm.

18. www.intar.org.

Προοπτικές

Τελικά, το «παγκόσμιο συνέδριο κατά των διακρίσεων και του στιγματισμού, για μεταρρυθμίσεις προσανατολισμένες στους επιζώντες και το δικαίωμα για εναλλακτικές πρακτικές», επρόκειτο να διαργανωθεί από την ENUSP, (την INTAR), τη MFI, το διεθνές δίκτυο για εναλλακτικές και ανάρρωση¹⁹ και την Ελληνική Επιτροπή Χρηστών και Επιζώντων της Ψυχιατρικής, τον Σεπτέμβριο του 2009 στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, το οποίο θα έδινε ουσιαστικό παλμό στην ευρωπαϊκή ψυχιατρική σκηνή που ενδιαφέρεται για αλληλαγές, αλλά δυστυχώς δεν υπήρξε χρηματοδότηση με αποτέλεσμα να μην πραγματοποιηθεί αυτόν τον χρόνο.

Από την INTAR έχουν διοργανωθεί καινοτόμα προγράμματα σε όλο τον κόσμο –από το Windhorse και το «Σωτηρία» μέχρι το FOR (Familien erreichen und Ernst nehmen)– στο Τορόντο. Η FOR, συμμετείχε ενεργά και ουσιαστικά στην οργάνωση ενός εναλλακτικού συνεδρίου στο Τορόντο με παγκόσμια συμμετοχή²⁰ και έδειξε πόσο δημιουργική δύναμη και ισχύ μπορούν να αναπτύξουν οι ανεξάρτητες οργανώσεις οικογενειών.

Για τον Μάρτιο του 2009, σχεδιάζει η WNUSP μαζί με το παναφρικανικό δίκτυο χρηστών/επιζώντων της ψυχιατρικής (PANUSP) μαζί με την οργάνωση Mental Health Uganda, το τρίτο παγκόσμιο συνέδριο στην Καμπάλα της Ουγκάντα.²¹ Μια συνέλευση των μελών είναι ακόμα στον αέρα εξαιτίας περιορισμένων οικονομικών πόρων. Μόνο λίγες από τις οργανώσεις-μέλη της ENUSP πληρώνουν τις συνδρομές τους. Το αποτέλεσμα είναι, αυτοί που δεν πληρώνουν, να εμποδίζουν την ENUSP να δυναμώσει ως οργάνωση, να εγκαθιδρύσει τις απαραίτητες σχέσεις/διασυνδέσεις, να γίνει ένα υπολογίσιμο αντίβαρο απέναντι στην GAMIAN και στις ανυπολόγιστα επικερδείς επιχειρήσεις των φαρμακευτικών εται-

ριών στον ψυχοκοινωνικό τομέα και να παλέψει διεκδικώντας ανθρώπινα δικαιώματα, ανθρώπινες συνθήκες μεταχείρισης/θεραπείας, εξέλιξη στον τομέα της αυτοβοήθειας, εναλλακτικές στην ψυχιατρική και ελευθερία επιλογής.

Το εύρος των προβλημάτων που υπάρχουν απαιτεί μια δημιουργική συνεργασία. Δυστυχώς, υπάρχει ανάμεσα στους χρήστες και επιζώντες της ψυχιατρικής –όπως παντού– δογματισμός, σεκταρισμός, αηζονία και δυσάρεστοι συνάνθρωποι. Επιπλέον σε αυτά υπάρχουν και οι απόπειρες της Σαϊεντολογίας (μέσω της επιτροπής για τα ανθρώπινα δικαιώματα για τα «θύματα» της ψυχιατρικής) ή των φαρμακευτικών εταιριών να προσεταιριστούν τις ομάδες αυτοβοήθειας, τους συλλόγους των οικογενειών και τους ανθρώπους με κριτική ματιά απέναντι στην ψυχιατρική.

Υπάρχουν επίσης και οι απόπειρες των φίλων/υποστηρικτών της «εξαναγκαστικής» ψυχιατρικής να δυσφημίσουν τους ψυχιάτρους με τους οποίους είναι αντίπαλοι πολιτικά, ως φίλους της Σαϊεντολογίας. Η συνεργασία, λοιπόν, δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να θεωρηθεί δεδομένη. Τελικά, το αν θα υπάρξει ένας κοινός χειρισμός στην κατεύθυνση της ανθρωπιστικής αντιμετώπισης, της ενδυνάμωσης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της αυτοβοήθειας και των εναλλακτικών, εξαρτάται αφενός, από το πόσο αποτελεσματικά θα αντιμετωπιστούν όσοι προσπαθούν να παραισφρήσουν σε αυτές τις προσπάθειες και αφετέρου, από τη διατήρηση της ανεξαρτησίας από την κερδοφόρα φαρμακευτική βιομηχανία, προκειμένου να ξεκινήσουμε ειλικρινείς και εντατικές συζητήσεις μεταξύ μας, να εργαστούμε ενάντια στις δυσφημίσεις και να στηρίξουμε τους ανεξάρτητους χρήστες και επιζώντες της ψυχιατρικής σε οργανωτικό και οικονομικό επίπεδο, ανοίγοντάς τους έτσι την πόρτα στην πραγματική συμμετοχή.

19. www.enusp.org/toronto.

20. Πληροφορίες στο: www.wnusp.net.

21. Για τον λογαριασμό δωρεών δείτε: www.enusp.org/donations.